

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ KURULUŞ ORTAMLARINDA ALDIKLARI FARKLI MESLEKİ KARARLAR YOLU İLE SOSYAL REFAH POLİTİKASINA KATILIMLARI[§]

Social Workers' Participation in Social Welfare Policy through the Different Professional Decisions They Take within Their Organizational Contexts[§]

Fatih ŞAHİN

Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Hizmetler Yüksekokulu

[§] Bu araştırma Fatih Şahin'in doktora tezi olan "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Refah Politikası Süreçlerine Katılımı" (H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999) isimli çalışmadan üretilmiştir. Geniş bilgi için anılan tez incelenebilir. / This article is derived from Fatih Şahin's doctoral dissertation entitled "Social Workers' Participation in the Processes of Social Welfare Policy" (H.U. Institute of Social Sciences, Ankara, 1999). For more information, see the dissertation in question.

ÖZET

Sosyal hizmet uzmanları çeşitli biçimlerde sosyal refah politikası süreçlerine katılırlar. Bu katılım biçimlerinden biri kuruluş ortamında alınan farklı mesleki kararlardır. Bu araştırmanın amacı, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal refah politikası süreçlerine kuruluş ortamlarında aldıkları farklı mesleki kararlar yolu ile katılımlarını ve bu katılımı etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaktır. Veriler, 22 ilde çalışan 248 SHU'dan toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal hizmet uzmanlarının tamamına yakını kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanı meslektaşlarından farklı mesleki kararlar almaktadır. Meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alan sosyal hizmet uzmanlarının tamamı aldıkları farklı mesleki kararların müracaatçılar için uygun olduğunu düşünmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal refah politikası, sosyal hizmet, sosyal hizmet uzmanı

ABSTRACT

Social workers participate in the processes of social welfare policy in different ways. As one of these ways, they take different professional decisions within their organizational contexts. The aim of this research is to examine how social workers participate in the processes of social welfare policy by taking different professional decisions together with the factors that affect their participation. The data necessary for this research have been collected by 248 social workers working in 22 provinces. The most striking findings to emerge from this research are: nearly all social workers take different professional decisions; and they think that their own decisions are more suitable for their clients.

Key Words: Social welfare policy, social work, social worker

GİRİŞ

Sosyal hizmet mesleğinin odağı, bireylerin toplum içindeki işlevsellik yeteneğini etkileyen birey ve çevresi arasındaki etkileşimdir (Compton ve Galaway, 1979; Connoway ve Gentry, 1988; Skidmore ve Thackeray, 1982).

Literatürde, sosyal hizmet uygulamaları, mikro sosyal hizmet uygulamaları (micro social work practice) ve makro sosyal hizmet uygulamaları (macro social work practice) olmak üzere iki bölümde ele alınmaktadır. Mikro sosyal hizmet uygulamaları, bireyler, aileler ve küçük grupların karşı karşıya kaldıkları sorunların çözümüne yardım etmek amacıyla tasarlanmış mesleki faaliyetler, makro sosyal hizmet uygulamaları ise genelde toplumda gelişme ve değişim yaratma amaçlı mesleki faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Mikro stratejilere, sosyal kişisel çalışma, sosyal grup çalışması, makro stratejilere ise toplum örgütlenmesi, sosyal refah politikası ve planlaması örnek olarak verilebilir (Compton ve Galaway, 1979: 10; The Social Work Dictionary, 1987: 92-98; Meenaghan, 1986: 82). Sosyal hizmetin yöneldiği mesleki amaçlar, sosyal adaletin sağlanması, insan haklarının korunması, fırsat eşitliği, kaynakların dağılımındaki denge kavramları ile ortaya konabilmektedir (Kut, 1988; Cowger, 1998: 26). Esasen bu kavramlar, aynı zamanda sosyal refah politikasının da temel ilgi alanını oluşturmaktadır. Bir başka deyişle, sosyal hizmet ve sosyal refah politikasının yöneldiği hedef grupları ve amaçları aynıdır. Etkili sosyal hizmet uygulaması, şüphesiz, sosyal hizmet mesleğinin literatürde bir makro sosyal hizmet uygulaması olarak ele alınan sosyal refah politikasına katılımından geçmektedir.

KONU YA İLİŞKİN KAVRAMSAL

ÇERÇEVE

Sosyal hizmet mesleğinin makro boyutunda yer alan, bireylerin sosyal işlevselliğinin içinde yaşadığı koşulların (durum'un) uygunlaştırılması yolu ile de arttırılabileceği inancına dayalı, sosyal hizmetin sosyal adalet amacına yönelmede kullandığı sosyal refah politikaları mesleğin gelişimi açısından hayati noktadadır. Jansson (1984: 6)'a göre sosyal refah politikası; sosyal sorunlara yönelen kolektif bir stratejidir. Sosyal refah politikası bütünleşme, dağılım ve sosyal kontrol ile ilgili bir politika olup (Boulding, 1967; Gilbert ve Specht, 1974: 6) genel politikanın bir boyutudur. Sosyal refah politikasının karmaşıklığının en önemli nedeni, sosyal problemlerin dinamikliğidir. Sosyal problemlerin temel kaynağı ise yoksunluklar olup bu yoksunluklar materyal kaynak yoksunluğu, psikolojik ve fiziksel gelişim yoksunluğu, kişilerarası ilişki yoksunluğu, ekonomik fırsat yoksunluğu olarak sınıflandırılabilir.

Sosyal refah politikasının amacı, sosyal eşitsizlikleri gidermektir. Sosyal refah politikası, gelir dağılımı, güç dağılımı, hizmet dağılımı gibi dağılımların toplum içerisinde dengelenmesine çalışır. Sosyal refah politikası, yoksunluk yaşayan, toplumla bütünleşemeyen grupların yaşam koşullarını iyileştirmek, temel ve sosyal haklardan yoksun grupların haklarını almalarını temin edecek bir politikadır. Bir başka deyişle, sosyal refah politikası, insan hak ve özgürlüklerini gerçekleştirmeye yönelmiş bir politikadır. Sosyal refah politikası, karar verme sürecine ulaşamayanları katılımcı hale getirmeyi amaçlar, insan kaynağını geliştirmeye çalışırken ekonomik kal-

kınmaya da katkı verir (Jansson, 1984; Jansson, 1990; Abromovitz, 1983; Kut, 1988).

Sosyal refah politikası kararı ile topluma ait kaynakların nereye kanalize edileceği ortaya çıkar. Bu bakış açısından, sosyal refah politikası ile kalkınma arasında önemli bağlantılar bulunmaktadır. Sosyal refah politikası ekonomik üretim artışının insan refahına yönelmesini sağlar ve ancak bu şekilde toplumun daha sağlıklı olacağını varsayar. Bir başka deyişle, ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma için bir araçtır. Ekonomik kalkınma, tek başına tüm sorunlara çözüm getirememekte, kaynakların dağılımı ve sosyal eşitsizlik gibi sorunların ortaya çıkıp devam etmesine dahi yol açabilmektedir. Boulding (1967: 3-4)'in de belirttiği gibi sosyal refah politikası ile ekonomi politikası birbirleri ile sıkıca bağlantılıdır.

Her ne kadar sosyal refah ve sosyal hizmet mesleği arasındaki ilişki son derece açıksa da, pek çok yazarın da belirttiği gibi, doğrudan sosyal hizmet uzmanları (direct social work practitioners) kendilerini sosyal refah ve sosyal hizmette politika oluşturan ya da buna katkı verenler olarak görmemekte ve sosyal hizmeti politikalara biçim vermek ve politikaları oluşturmak açısından merkezi bir konumda görmemektedir (Dolgoft, 1981: 284-285; Specht, 1968: 42-44; Figueira, 1993:179; Schorr, 1985; Humphreys ve Lake 1993; Meenaghan ve Gruber,1986).

Sosyal hizmet açısından son derece önemli bir noktada olan sosyal refah politikasına sosyal hizmet uzmanları çeşitli biçimlerde katılırlar. Literatürde yer alan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal refah politikasına katılımlarına ilişkin

modeller incelendiğinde (Wyers,1991; Dolgoft, 1981) sosyal hizmet uzmanlarının oluşturdukları farklı mesleki kararlar ile sosyal refah politikası süreçlerine katılımları göze çarpmaktadır. Örneğin; Wyers (1991) **Dahili İş Ortamlarında Değişme Ajanı Olarak Sosyal Hizmet Uzmanı** başlığında sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı kuruluş içinde politikanın değiştirilmesi sürecine katıldığını belirtmektedir. **Politika Olarak Sosyal Hizmet Uzmanı** modeli, farklı bir biçime sahiptir. Tanım olarak, politika uygulamacısı, politikanın şeklini alarak ona canlılık kazandırır. Bununla beraber, sosyal hizmet uzmanlarının değerleri, prensipleri ve teorik sayıltıları da hizmetin doğası ve kalitesini canlandıran fiili politikalar haline gelir. Bu durumda sosyal hizmet uygulaması, uygulamacının kişiselleşmiş politikalarından ayrılmaz. Sosyal hizmet uzmanı tarafından uygulamanın yürütülmesi, etki olarak politikadır (Wyers, 1991: 245-246). Kimi sosyal hizmet yazarlarının da belirttiği gibi, (Perlman, 1974; Sermabeikian, 1994: 178), sosyal hizmet uygulaması hiçbir biçimde değerlerden bağımsız değildir. Sosyal hizmetin müdahale sürecinde pek çok değer yargısı çalışmanın içerisine karışır. Müdahale sürecinde alınan tüm kararlar değerler ile iç içedir. Bu nedenle, isteyerek ya da istemeyerek değerlerden ya da mesleki tercihlerden doğal olarak etkilenen tüm kararlar, özde ve etki bazında sosyal refah politikası kararıdır. Çünkü, bu şekilde alınan tüm kararlar, müracaatçı ile olan ilişkiyi, sorun çözme sürecini, kullanılacak yöntemleri etkiler. Nitekim tüm sosyal hizmet uzmanlarının sosyal hizmet süreçlerinde kullandıkları temel kaynak kendi mesleki bilgi, beceri, değer ve yetenekleridir. Çok çeşitli ve önlenemeyecek sebeplerle bu

temel alanlarda oluşabilecek nüanslar da esasta uygulamacının politikasıdır. Yine Schorr (1985)'un da belirttiği gibi doğrudan sosyal hizmet uygulamacıları kendi kontrolleri altındaki konularda farklı kararlar alarak, kuruluş politikalarını, meslektaşlarının uygulamaların değiştirmeye çalışarak ve daha kökten ci değişikliklere kalkışarak sosyal refah politikasını katılabilirler. Tüm bunlar ise politika olarak sosyal hizmet uzmanlarının bizatihi kendilerine işaret eder. Görüldüğü gibi, SHU'larının aldığı farklı mesleki kararlar özde politika kararları olarak ele alınmaktadır.

Dolgoft (1981)'da alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları çeşitli biçimlerde politika oluşturma sürecine katıldığını belirtmektedir. Dolgoft (1981), farklı kararlar ile toplam bireysel kararları doğrudan sosyal hizmet uygulamasındaki sosyal hizmet uzmanları için çeşitli refah politikası oluşturma rolü tanımlamıştır. **Farklı Kararları açıklamak gerekirse:** Bir sosyal hizmet uzmanı aile içi şiddeti, sosyalizasyon veya öğrenme teorileri yerine psikoanalitik terimlerle tanımlayabilir. Böylesi bir tanımlama kullanılacak yöntemleri, çabalananacak potansiyel çıktıları belirleyen bir politika tercihidir. Yine bir sosyal hizmet uzmanı, belirli durumlarda aldığı farklı mesleki kararların diğer meslektaşlarının aldığı kararlardan daha etkili sonuçlar verdiğini görebilir ve bu farklı mesleki kararları sürdürebilir. Alınan bu farklı mesleki kararların nedeni sosyal hizmet uzmanının teorik tercihleri olabileceği gibi aile özgeçmiş, önyargıları, insanı anlamaya ilişkin görüş farklılıkları da olabilir. **Toplam Bireysel Kararlar açıklanacak olursa:** belirli bir problemle ilgili olarak insanları sınıflayan kararlar alan bir sosyal hizmet uzmanı

belirli hizmetleri müracaatçılar için uygun hale getirir. Bunun ardından, kuruluştaki diğer sosyal hizmet uzmanları benzer kararlar almaya başlar. Uygun ihtiyaç ve kaynakların ortaya konması bir sosyal hizmet uzmanı ile başlayan bir politikanın kabulü ve kurumsallaşmasına yol açar. Ya da bir sosyal hizmet uzmanı sosyal hizmet uygulamasında davranış değiştirme tekniklerini kullanır. Peşi sıra diğerleri gelir. Bu süreç, bu tutumun kuruluştaki çoğunluk tarafından kabulüne kadar sürer.

Tüm bu teorik açıklamalardan da anlaşılabilir gibi, sosyal refah politikası oluşturma süreçlerine katılmanın çok çeşitli düzey ve biçimleri mevcuttur. Görüldüğü gibi, sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların özgün koşullarına ve mesleki bilgi, değer, kuramsal bilgi, deneyim ve tercihlerine dayalı olarak ürettikleri farklı mesleki kararlar mesleki ilişkiyi, diğer meslek elemanlarının kararlarını ve hizmetin doğasını etkilediğinden dolayı bir politika kararıdır (Dolgoft, 1981; Figueira, 1993; Wyers, 1991; Jansson 1984).

Sosyal hizmet mesleğinin işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirebilmesinin önemli koşullarından biri sosyal refah politikası oluşturma süreçlerinde önemli roller almasından geçmektedir. Ülkemizde sosyal hizmet uzmanlarının sosyal refah politikası oluşturma süreçlerine ne ölçüde katıldığı, bu katılımın niteliği ve bu katılımı etkileyen faktörler konusunda bilimsel bilgi eksikliği mevcuttur. Bu çerçevede içinde sosyal hizmet uzmanlarının kuruluş ortamlarında aldıkları farklı mesleki kararlar yolu ile sosyal refah politikası oluşturma süreçlerine katılımı önemli bir araştırma sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, alanda aynı kuruluş ortamı içinde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal refah politikası süreçlerine kuruluş ortamlarında aldıkları farklı mesleki kararlar yolu ile katılımlarını ve bu katılımı etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın amaçları soru cümleleri ile ifade edilmiştir:

1. Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları kuruluşlarda oluşturdukları farklı mesleki kararlar yolu ile sosyal refah politikası süreçlerine katılım biçimleri nasıldır?

Burada katılım biçimleri şu şekilde ele alınmıştır:

- Kuruluş ortamı içerisindeki diğer meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alması,
- Aldıkları farklı mesleki kararlar ile kuruluş ortamı içerisindeki diğer meslektaşlarını etkileyip aynı biçimde kararlar almalarına neden olması,
- Kuruluş ortamı içerisindeki diğer meslektaşlarının aldığı farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanması

2. Sosyal hizmet uzmanlarının oluşturdukları farklı mesleki kararlara dayalı olarak sosyal refah politikası süreçlerine katılım biçimlerini etkileyen faktörlere ilişkin soru cümleleri:

- 2.1. Sosyal hizmet uzmanlarının cinsiyetlerine göre, çalışılan kuruluş ortamı içerisindeki diğer SHU meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alma durumu arasında fark var mıdır?

- 2.2. Sosyal hizmet uzmanlarının kuruluşta çalışma süresine göre, çalışılan kuruluş ortamı içerisindeki

deki diğer SHU meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alma durumu arasında fark var mıdır?

- 2.3. Sosyal hizmet uzmanlarının cinsiyetlerine göre, aldıkları farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olma durumu arasında fark var mıdır?

- 2.4. Sosyal hizmet uzmanlarının kuruluşta çalışma sürelerine göre, aldıkları farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olma durumu arasında fark var mıdır?

- 2.5. Sosyal hizmet uzmanlarının cinsiyetlerine göre, kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanma durumu arasında fark var mıdır?

- 2.6. Sosyal hizmet uzmanlarının kuruluşta çalışma sürelerine göre, kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanma durumu arasında fark var mıdır?

Araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları kuruluş ortamlarında oluşturdukları farklı mesleki kararlara dayalı olarak sosyal refah politikası süreçlerine katılımları bağımlı değişken, sosyal hizmet uzmanlarının cinsiyeti, kuruluşta çalışma süresi ise bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin çözümü ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın genel evrenini, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı kuruluşlarda müdür ve müdür yardımcısı konumu dışında çalışan tüm sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır. Çalışma evrenini, kuruluş ortamı içerisinde sosyal hizmet uzmanlarının birbirini etkilemesi önemli bir sosyal refah politikasına katılım biçimi olması ve tüm illerdeki sosyal hizmet uzmanlarına ulaşmanın zorluğu nedeni ile Mayıs 1998 itibarı ile 6 ya da daha fazla sosyal hizmet uzmanının bulunduğu 22 ildeki Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı kuruluşlarda müdür ve müdür yardımcısı konumu dışında çalışan tüm sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket aracılığı ile toplanmıştır. Söz konusu anket 77 sorudan oluşmakta olup literatüre dayalı olarak sosyal hizmet uzmanlarının kuruluş, yasal ve toplumsal alanlarda sosyal refah politikasını katılımlarını ölçecek biçimde hazırlanmıştır. 22 Nisan-12 Mayıs 1998 tarihleri arasında Ankara içinde yer alan kuruluşlarda görev yapan 28 sosyal hizmet uzmanına anket bizzat araştırmacı tarafından uygulanmış, sosyal hizmet uzmanlarının ankete ilişkin görüşleri alınarak büyük ölçüde uygulamaya elverişli bulunan anket yeniden düzenlenmiştir. Ankete son şekli verildikten sonra araştırmanın gerçekleştirileceği 22 il'de görev yapan

sosyal hizmet uzmanları ile telefon irtibatı sağlanarak araştırmanın amacı ve anketin kimlere uygulanacağı etraflıca açıklanmış ve kendilerinden anketlerin uygulanmasına ilişkin olarak yardım istenmiştir. Görüşülen tüm sosyal hizmet uzmanları içtenlikle yardımlarını esirgemeceklerini belirtmişlerdir. 28 Mayıs 1998 tarihinden itibaren anketler illere postalanmaya başlanmış, 30 Haziran 1998 tarihinde ise anketler geri toplanmıştır. Anketlerin geri dönme oranının, % 54.38 (248 SHU) olması oldukça yüksek bir oran olarak değerlendirilebilir.

Verilerin Analizi

Ankette yer alan açık uçlu sorular ile ilgili düzenlemeler yapıldıktan sonra veriler araştırmacı tarafından bilgisayar programına aktarılmıştır. Araştırmacı, "SPSS İstatistik Programı" 7.5 versiyonu aracılığı ile verilerin işlenmesi ve çözümlenmesini gerçekleştirmiştir. Veriler, düz çizelgelerde sayı ve yüzdeler ile ifade edilmiştir. Değişkenler arası ilişkileri saptamak amacı ile Pearson'ın X^2 (Khi Kare testi) istatistiksel tekniği kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Tanıtıcı Bulgular

Cinsiyet açısından araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanları belirgin bir farklılık göstermemektedir. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının % 49.2'si kadın iken % 50.8'i erkektir. Sosyal hizmet uzmanlarının % 80.2'si Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Y.O'ndan, % 11.7'si S.B. Sosyal Hizmetler Akademisi'nden, % 8.1'i ise Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümünden mezun olarak sosyal hizmet uzmanı diploma-

sına hak kazanmışlardır. Sosyal hizmet uzmanları arasında evli olanlar araştırmaya katılanların dörtte üçünden biraz fazlasını (% 77) bekarlar ise yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanlarının % 2.4'ü master ya da doktora derecesine sahiptir. Sosyal hizmet uzmanlarının % 84.7'si kuruluş ortamında bir başka sosyal hizmet uzmanı ile, % 15,3'ü kuruluş ortamında tek başına çalışmaktadır.

1. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Çalıştıkları Kuruluşlarda Oluşturdukları Farklı Mesleki Kararlara Dayalı Olarak Sosyal Refah Politikası Süreçlerine Katılımlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, kuruluş ortamı içerisinde diğer SHU meslektaşlarından fark-

lı mesleki kararlar alabilme durumu, bunu destekleyen nitelikler ve bu kararların müracaatçılar için daha uygun olma durumu, alınan farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarının da aynı biçimde kararlar almalarına neden olma durumu, diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldığı farklı mesleki kararları örnek olarak kullanma durumu ele alınmıştır.

Sosyal hizmet uzmanlarının % 64.8'i bazen kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanı meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alırken, % 19'u farklı mesleki kararlar almakta, % 16.2'si ise farklı mesleki kararlar almamaktadır.

Çizelge 1. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kuruluş Ortamı İçerisindeki Diğer Sosyal Hizmet Uzmanı Meslektaşlarından Farklı Mesleki Kararlar Alma Durumu

Farklı Mesleki Kararlar Alma Durumu	Sayı	%
Farklı mesleki kararlar alan	40	19
Bazen farklı mesleki kararlar alan	136	64.8
Farklı mesleki kararlar almayan	34	16.2
Toplam	210	100.0

Çizelge 2. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Farklı Kararlar Almalarını Destekleyen Nitelikleri

Destekleyen nitelikler	Sayı	%
Mesleki kimlik	25	14.2
Teorik bilgi	5	2.8
Tecrübe	59	33.6
Mesleki kimlik ve teorik bilgi	16	9.1
Mesleki kimlik ve örnek çalışmalar	9	5.2
Teorik bilgi ve örnek çalışmalar	14	8
Mesleki kimlik, teorik bilgi ve örnek çalışmalar	29	16.5
Kişilik özellikleri	19	10.8
Toplam	176	100.0

Esasta, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki bilgi, değer, kuramsal bilgi, deneyim ve tercihlerine dayalı olarak ürettikleri farklı mesleki kararlar, mesleki ilişkiyi ve hizmetin doğasını etkilediğinden dolayı bir politika kararıdır (Dolgoff, 1981; Figueira, 1993; Wyers, 1991; Jannson, 1984). Araştırma bulgularına göre, sosyal hizmet uzmanlarının % 83.8'i kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanı meslektaşlarından farklı mesleki karar almaktadır.

leki kimlik özde, kişiye özgü nitelikler taşıyabilmektedir. Bu sebeple, sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı kararlar, bir çeşit, sosyal hizmet uzmanının politikası niteliğini taşımaktadır (Schorr, 1985; Dolgoff, 1981; Wyers, 1991; Specht, 1990; Meenaghan ve Gruber, 1986).

Meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alan sosyal hizmet uzmanlarının üçte ikisi (% 66.5) aldıkları farklı mesleki kararların müracaatçılar için daha uygun olduğunu düşünürken, üçte biri

Çizelge 3. Alınan Farklı Mesleki Kararların Müracaatçılar İçin Daha Uygun Olma Durumu

Uygun Olma Durumu	Sayı	%
Daha uygun olduğunu düşünenler	117	66.5
Bazen daha uygun olduğunu düşünenler	59	33.5
Toplam	176	100.0

Sosyal hizmet uzmanları, farklı kararlar almalarını destekleyen nitelikler olarak % 33.6 oranında tecrübe faktörünü, % 16.5 oranında mesleki kimlik, teorik bilgi ve örnek çalışmaları, % 14.2 oranında mesleki kimliği, % 10.8 oranında ise kişilik özelliklerini göstermektedir. Farklı kararlar almayı destekleyen nitelikler olarak sayılan tecrübe, örnek çalışmalar ve kişilik özellikleri ve mes-

(% 33.5) bazen daha uygun olduğunu düşünmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının bu biçimde aldıkları farklı mesleki kararların tamamının müracaatçılar için uygun nitelikler taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple, çizelge 2'deki bulguları da gözönüne alarak, bu kararların alınış dinamiğinin derinliğine incelenmesi ve mesleğin

Çizelge 4. Alınan Farklı Mesleki Kararların Kuruluş Ortamı İçerisindeki Diğer Sosyal Hizmet Uzmanlarının Etkileyip Aynı Biçimde Mesleki Kararlar Almalarına Neden Olma Durumu

Neden Olma Durumu	Sayı	%
Neden olduğunu düşünenler	36	20.5
Bazen neden olduğunu düşünenler	120	68.2
Neden olduğunu düşünmeyenler	19	10.8
Bilmeyen	1	0.6
Toplam	176	100.0

bilgi dağılımına kazandırılması, etkili uygulamalara olanak sağlayabilecektir. Sosyal hizmet uzmanlarının % 68.2'si aldıkları farklı mesleki kararların kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarını etkileyip onların da aynı biçimde mesleki kararlar almalarına bazen neden olduğunu düşünürken, % 20.5'i aynı biçimde mesleki kararlar almalarına neden olduğunu düşünmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının % 10.8'i ise diğer sosyal hizmet uzmanlarının aynı biçimde mesleki kararlar almalarına neden olduklarını düşünmemektedir.

mel kaynağının sosyal hizmet uzmanlarının birbirlerini etkilemesi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu biçimde sosyal refah politikasına katılım literatürde üzerinde sıklıkla durulan bir katılım biçimidir (Dolgoft, 1981; Figueira, 1993; Wyers, 1991; Schorr, 1985; Specht, 1968; Jansson, 1984).

Sosyal hizmet uzmanlarının % 55.2'si kuruluş ortamındaki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldığı farklı mesleki kararları izleyip mesleki kararlarda bazen örnek olarak kullanırken, % 37.2'si örnek olarak kullandığını, % 7.1'i ise örnek olarak kullanmadığını ifade etmişlerdir.

Çizelge 5. Çalışılan Kuruluş Ortamı İçerisindeki Diğer Sosyal Hizmet Uzmanlarının Aldığı Farklı Mesleki Kararları İzleyip Mesleki Kararlarda Örnek Olarak Kullanma Durumu

Örnek Olarak Kullanma Durumu	Sayı	%
Örnek olarak kullanan	79	37.6
Bazen örnek olarak kullanan	116	55.2
Örnek olarak kullanmayan	15	7.1
Toplam	210	100.0

Bu bulgulara dayanarak, farklı mesleki kararlar alan sosyal hizmet uzmanlarının % 88.7 oranında kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarını etkileyip onların da aynı biçimde mesleki kararlar almalarına neden oldukları görülmektedir. Bu bulgu, sosyal hizmet kuruluşlarındaki politikanın te-

Görüldüğü gibi, sosyal hizmet uzmanlarının tamamına yakını çalışılan kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldığı farklı mesleki kararları izleyip mesleki kararlarında örnek olarak kullanmaktadır. Esasen, bu durum, kuruluş ortamı içerisinde sosyal hizmet uzmanlarının hizmete ilişkin po-

Çizelge 6. Mesleki Kararları Örnek Olarak Kullanmanın Kuruluş Politikasına Katkıda Bulunma Durumu

Katkıda Bulunma Durumu	Sayı	%
Katkıda bulunduğunu düşünenler	76	36.2
Kısmen katkıda bulunduğunu düşünenler	110	52.4
Katkıda bulunduğunu düşünmeyenler	24	11.4
Toplam	210	100.0

litikaları birbirlerinden mesleki kararları örnek olarak etkilediklerini ve oluşturdıklarını göstermektedir. Literatürde de pek çok yazar, sosyal hizmet uzmanlarının diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldığı farklı mesleki kararları izleyip mesleki kararlarında örnek olarak kullanma durumu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları için sosyal refah politikasına katılım biçimi olarak kavramsallaştırılmaktadır (Dolgoff, 1981; Figueira, 1993; Wyers, 1991; Schorr, 1985; Specht, 1968; Meenaghan ve Gruber, 1986; Jansson, 1984).

Sosyal hizmet uzmanlarının yarısından biraz fazlası (% 52.4) mesleki kararları örnek olarak kullanmanın kuruluş politikasına kısmen katkıda bulunduğunu belirtirken, % 36.2'si katkıda bulunduğunu, % 11.4'ü ise katkıda bulunmadığını belirtmektedir.

Görüldüğü gibi, sosyal hizmet uzmanlarının tamamına yakını, mesleki kararları örnek olarak kullanmanın kuruluş politikasına katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Kuruluş politikasını belirlemek, müracaatçı kitlesine verilen hizmetin biçim ve içeriğini etkilediğinden, temelde, sosyal refah politikasına katılım biçimidir (Dolgoff, 1981; Wyers, 1991; Specht, 1968).

Çizelge 1, 3, 4, 5 ve 6 birlikte değerlendirildiğinde, farklı karar alan sosyal hizmet uzmanlarının bazen şıkları da gözönüne alınarak yaklaşık % 90'ı, aldıkları farklı mesleki kararların müracaatçılar için daha uygun olduğunu, diğer meslek elemanlarının aynı biçimde kararlar almalarına neden olduklarını ve kendilerinin de diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izledikleri ve bu örneklerin kuruluş

politikasına katkıda bulunduğu bulgusu görülmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları kuruluş içerisinde diğer sosyal hizmet uzmanlarından farklı mesleki kararlar almaları, bu kararların kuruluş içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarını etkileyip ve onların aldığı farklı mesleki kararlardan etkilenmesi literatürde de belirtildiği gibi, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları için sosyal refah politikasına katılımın önemli bir biçimidir. Bu çerçevede içerisinde, müracaatçılar için de önemli oranda uygun olduğu düşünülen bu farklı mesleki kararlar, bir anlamda, çalışılan kuruluşun hizmet politikasını belirlemektedir. Bu sebeple, alınan bu farklı mesleki kararların dinamiği ve sosyal hizmet uzmanlarından sosyal hizmet uzmanlarına aktarıma biçimi mesleğin bilgisini ve uygulamasını etkilileştirmek açısından önem kazanmaktadır.

2. Kuruluş Ortamlarında Sosyal Hizmet Uzmanlarının Aldıkları Farklı Mesleki Kararlar Yolu İle Sosyal Refah Politikası Süreçlerine Katılımlarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde, cinsiyet ve kuruluşta çalışma süresi değişkenlerine göre çalışılan kuruluş ortamı içerisindeki diğer SHU meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alma durumu; alınan farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olma durumu; kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanma durumu arasındaki farkların anlamlı olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışılan Kuruluş Ortamı İçerisindeki Diğer SHU Meslektaşlarından Farklı Mesleki Kararlar Alma Durumu:

2.1 No'lu Soru Cümlesi: Kadın sosyal hizmet uzmanlarının, % 9.9'u kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanı arkadaşlarından farklı mesleki kararlar almaz iken erkek sosyal hizmet uzmanlarının, % 22'si kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanı arkadaşlarından farklı mesleki kararlar almamaktadır. İki grup arasındaki bu fark, X^2 testi sonucunda da anlamlı bulunmuştur. Kuruluş ortamı içerisinde farklı mesleki kararlar almak, sorun çözümü sürecinde, müracaatçının özgün koşullarına uygun, sosyal hizmet mesleğinin kuramsal bilgi, değer temeline dayalı kararlar almak anlamına gelmektedir. Bu farklı kararlar, sosyal hizmet uzmanlarının tamamına yakını tarafından müracaatçılar için daha uygun olarak görülmektedir (Çizelge 3). Kadın sosyal hizmet uzmanları erkek sosyal hizmet uzmanlarına göre daha fazla farklı mesleki kararlar almaktadır. Bu bulguya dayanarak, kadın sosyal hizmet uzmanlarının, kuruluş ortamı içerisinde farklı mesleki kararlar alarak müracaatçıların yaşamlarını etkileyen ve alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları için sosyal refah politikasına katılım olarak tanımlanan rolleri erkeklerle göre daha fazla yerine getirdikleri söylenebilir.

2.2 No'lu Soru Cümlesi: Kuruluşlarında 0-2 yıl arasında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının % 13.4'ü, 2 yılı aşkın süredir çalışanların ise % 25.5'i kuruluş ortamı içerisindeki diğer meslektaşlarından farklı mesleki kararlar almaktadır. İki grup arasındaki fark X^2 testi sonucunda da anlamlı bulunmuş-

tur. Kuruluşlarında 2 yılı aşkın süredir çalışan sosyal hizmet uzmanları, 2 yıla kadar kuruluşta çalışanlara göre daha fazla oranda farklı mesleki kararlar almaktadır. Esasında, kuruluş ortamı içerisindeki diğer meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alabilmek için mesleki bilgi, beceri ve deneyimlerin yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Anılan bu koşulların ve hizmet sisteminin yapısal ve kişilerarası düzeydeki özelliklerinin, kuruluşta daha fazla süre çalışmış olan grup tarafından daha iyi bir biçimde algılanabilme olasılığı ve bu grubun daha çok deneyim kazanmış olması nedeni ile kuruluş içerisinde daha çok mesleki statüsünün olması, bu farkın nedenleri olarak düşünülebilir.

Sosyal Hizmet Uzmanlarının Aldıkları Farklı Mesleki Kararların Diğer Sosyal Hizmet Uzmanlarını da Etkileyip Onların da Aynı Biçimde Kararlar Almalarına Neden Olma Durumu:

2.3 No'lu Soru Cümlesi: Kadın sosyal hizmet uzmanlarının % 5.5'i, erkek sosyal hizmet uzmanlarının ise % 16.6'sı aldıkları farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olmadıklarını düşünmektedir. Yapılan X^2 testi sonucunda, gruplar arası fark anlamlı bulunmuştur. Kadın sosyal hizmet uzmanlarının erkek sosyal hizmet uzmanlarına göre daha fazla, aldıkları farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olduğuna dair düşünceleri, kadınların kimi özellikleri ile açıklanabilir. Çalışan kadınların iş hayatı sorumlulukları ile hayatının sorumlulukları arasında denge kurma

sorunu yaşadıklarına dair çalışmalar mevcuttur (Berberoğlu, 1990; Pur, 1992: 27). Esasen, böyle çatışmalı bir durumu çözebilme, kadınların konuya taraf diğer bireyleri etkilemesini gerektirir. Bu sonuç, kadınların bu konuya ilişkin geliştirdikleri potansiyelleri ile de açıklanabilir.

2.4 No'lu Soru Cümlesi: 2 yıl ve daha az zamandır kuruluşta çalışan sosyal hizmet uzmanlarının % 19'u aldıkları farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olduklarını, % 67.4'ü bazen neden olduklarını, % 13.5'i ise neden olmadıklarını belirtmişlerdir. 2 yıl ve daha üstü zamandır kuruluşta çalışan sosyal hizmet uzmanlarının ise % 22.1'ine aldıkları farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olduklarını, % 69.8'i bazen neden olduklarını, % 8.1'i ise neden olmadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan X^2 testi sonucunda, iki grup arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Kuruluşta çalışma süresine göre, alınan farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olma durumu üzerinde fark yaratmaması, her iki grubun da, meslektaşlarından etkilenmeye açık olmaları ile açıklanabilir.

Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kuruluş Ortamı İçerisindeki Diğer Sosyal Hizmet Uzmanlarının Aldıkları Farklı Mesleki Kararları İzleyip Örnek Olarak Kullanma Durumu:

2.5 No'lu Soru Cümlesi: Kadın sosyal hizmet uzmanlarının % 47.6'sı kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet

uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanırken bu oran erkeklerde % 28.4'dür. İki grup arasındaki fark yapılan X^2 sonucunda da anlamlı bulunmuştur. Kadın sosyal hizmet uzmanları, erkek sosyal hizmet uzmanlarına göre daha fazla kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanmaktadır.

Kadın sosyal hizmet uzmanlarının erkek sosyal hizmet uzmanlarına göre, daha fazla kuruluştaki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanması kadınların kimi özelliklerine bağlanabilir. Nitekim, antropologların yaptığı araştırmalar kadınların yaşadıkları kültüre bağlı olarak erkeklere göre, daha yumuşak, barışçı, (Demir, 1991: 57) ve işbirliğine yatkın, yumuşak ve geçimli olduklarını göstermiştir (Esin, 1981:10).

Bu bulguların ışığında, kadın sosyal hizmet uzmanlarının, çalıştıkları sosyal hizmet kuruluşlarında, aldıkları farklı mesleki kararlar, bu kararlar yolu ile diğer meslek elemanlarının etkileme ve onlardan etkilenme çerçevesi içerisinde, sosyal refah politikasına daha etkili bir biçimde katıldıkları söylenebilir. Yine tüm bu bulgular, kadın sosyal hizmet uzmanlarının kuruluş ortamları içerisinde, kadınlarda daha çok görülen sözel iletişim, dengeli olma, kendini açığa vurma gibi özelliklerine bağlı olabilir. Bu bulgular, kadınların kuruluş ortamları içerisinde değişme ajanı fonksiyonunu da iyi bir biçimde yerine getirdiklerinin bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir.

2.6 No'lu Soru Cümlesi: 0-2 yıl arasında kuruluşlarında çalışan sosyal

hizmet uzmanlarının % 39.3'ü kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanırken, % 52.7'si bazen kullandıklarını, % 8'i ise kullanmadıklarını belirtmişlerdir. 2 yıl ve üzerinde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının ise % 35.7'si örnek olarak kullandıklarını, % 58.2'si bazen örnek olarak kullandıklarını, % 6.1'i ise örnek olarak kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Kuruluşta çalışma süresi ile kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanma arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Bu farkın olmayışı, kuruluş ortamı içerisinde, diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanma durumunun, alanda süpervizyon sisteminin olmayışından dolayı, yaygın bir biçimde, tüm sosyal hizmet uzmanları tarafından kullanılıyor olmasına bağlanabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sosyal refah politikaları, sosyal hizmetin temel misyonu olan sosyal adaleti gerçekleştirmek açısından son derece önemli bir konumdadır. Amacı, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal refah politikası süreçlerine kuruluş ortamlarında aldıkları farklı mesleki kararlar yolu ile katılımlarını ve bu katılımı etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak olan bu araştırmanın sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

Öncelikle, sosyal hizmet uzmanlarının % 64.8'i bazen kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanı meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alırken, % 19'u farklı mesleki kararlar almakta, % 16.2'si ise farklı mesleki

kararlar almamaktadır. Sosyal hizmet uzmanları farklı kararlar almalarını destekleyen nitelikler olarak % 17.6 oranında tecrübe faktörünü, % 16.5 oranında mesleki kimlik, teorik bilgi ve örnek çalışmaları, % 15.9 oranında örnek çalışmaları, % 14.2 oranında mesleki kimliği, % 10.8 oranında ise kişilik özelliklerini göstermektedir. Meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alan sosyal hizmet uzmanlarının üçte ikisi (% 66.5) aldıkları farklı mesleki kararların müracaatçılar için uygun olduğunu düşünürken, üçte biri (% 33.5) bazen uygun olduğunu düşünmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının % 68.2'si aldıkları farklı mesleki kararların kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarını etkileyip onların da aynı biçimde mesleki kararlar almalarına bazen neden olduğunu düşünürken, % 20.5'i aynı biçimde mesleki kararlar almalarına neden olduğunu düşünmekte, % 10.8'i ise diğer sosyal hizmet uzmanlarının aynı biçimde mesleki kararlar almalarına neden olduklarını düşünmemektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının % 55.2'si çalışılan kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldığı farklı mesleki kararları izleyip mesleki kararlarda bazen örnek olarak kullanırken, % 37.2'si örnek olarak kullandığını, % 7.1'i ise örnek olarak kullanmadığını ifade etmişlerdir. Sosyal hizmet uzmanlarının yarısından biraz fazlası (% 52.4) mesleki kararları örnek olarak kullanmanın kuruluş politikasına kısmen katkıda bulunduğunu belirtirken, % 36.2'si katkıda bulunduğunu, % 11.4'ü ise katkıda bulunmadığını belirtmektedir.

Cinsiyet ve kuruluşta çalışma süresi değişkenlerine göre çalışılan kuruluş ortamı içerisindeki diğer SHU meslektaşlarından farklı mesleki kararlar alma

durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Kadın sosyal hizmet uzmanları erkeklere, kuruluşlarında iki yılı aşkın süredir çalışan sosyal hizmet uzmanları kuruluşlarında iki yılı kadar çalışan sosyal hizmet uzmanlarına göre daha fazla farklı mesleki kararlar almaktadır. Gruplar arası fark anlamlıdır.

Cinsiyet değişkenine göre alınan farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olma durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunurken, kuruluşta çalışma süresi değişkenine göre alınan farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olma durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bir başka deyişle, kadın sosyal hizmet uzmanları erkeklere göre daha fazla oranda aldıkları farklı mesleki kararların diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olduğunu düşünmektedir. İki grup arasındaki fark anlamlıdır.

Kadın sosyal hizmet uzmanları erkeklere göre daha fazla kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanmaktadır. İki grup arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Kuruluşta çalışma süresine göre kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanma durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Temel amacı, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının, sosyal refah politikası süreçlerine kuruluş ortamlarında

aldıkları farklı mesleki kararlar yolu ile katılımlarını ve bu katılımı etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak olan bu araştırma sonucu geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Sosyal hizmet uzmanlarının tamamına yakını (kısmen ve bazen seçeneği de gözönüne alındığında) kuruluş ortamı içerisindeki diğer meslektaşlarından farklı mesleki kararlar (müracaatçının özgünlüğüne uygun) almaktadırlar. Yine alınan farklı mesleki kararların müracaatçılar için daha uygun olduğu, alınan bu farklı mesleki kararların kuruluş ortamı içerisindeki diğer sosyal hizmet uzmanlarını da etkileyip onların da aynı biçimde mesleki kararlar almalarına neden olduğu düşünülmekte, diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldığı farklı mesleki kararların izlenip örnek olarak kullanıldığı görülmektedir. Alınan farklı mesleki kararlar, sosyal hizmet uzmanları ve diğer meslek elemanlarını etkileyerek müracaatçıya yönelik daha uygun davranmalarını sağlama, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal refah politikasına katılımı anlamına gelmektedir. Çünkü, bunlar, tıpkı makro düzeyde alınan sosyal refah politikası kararları gibi, müracaatçıya yönelen müdahalenin doğasını, biçimini etkilemektedir. Bu nedenle, bu konulara ilişkin oluşan tüm farklılaşmaların tespit edilip uygulamayı zenginleştirecek biçimde yasallaşmasına olanak verecek mekanizmalar kurulmalıdır. Bu mekanizmalar, meslek elemanlarının formal ve sistemli bir biçimde deneyimlerini paylaşmalarını olanak sağlayan zeminlerin kuruluş içinde ve dışında artırılması olarak somutlaştırılabilir. Ayrıca, bu süreç sosyal hizmet mesleğinin uygulamadan kaynaklanan bilgisini de (practice wisdom) artırabilecektir. Bu

anlamda, sosyal hizmetin uygulama politikasını değiştirmeye yönelik çabaların uygulamacıların farklı mesleki kararlarını anlamak yolu ile gerçekleştirilebileceği umulmaktadır.

2. Kadın sosyal hizmet uzmanları erkek sosyal hizmet uzmanların göre, daha fazla, farklı mesleki kararlar almakta, aldıkları farklı mesleki kararların kuruluştaki diğer sosyal hizmet uzmanlarını etkileyip onların da aynı biçimde kararlar almalarına neden olmakta, kuruluş ortamlarındaki diğer sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı mesleki kararları izleyip örnek olarak kullanmaktadırlar. Bu farklı kararların müracaatçılar için daha uygun sonuçlar verdiği de düşünülürse konu son derece önemli bir hal almaktadır. Tüm bunlar, kadın sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları farklı kararlar yolu ile sosyal refah politikasına katkı verdiklerini göstermektedir. Bu farklılığın nedenlerini, dinamiğini bilimsel araştırmalarla ortaya koyacak bilimsel araştırmalara ihtiyaç vardır. Ayrıca, kuruluş ortamlarında varolan mesleki karar biçimlerine değiştirmeye yönelik çalışmalarda, bir başka deyişle sosyal refah politikasını değiştirme amaçlı çalışmalarda, değişme ajanı olarak kadın sosyal hizmet uzmanlarından başlamak önemli olabilir.

3. Araştırma bulgularına göre, aldıkları farklı mesleki kararlar ile değişme ajanı rolüne daha yatkın olarak görülen kadın sosyal hizmet uzmanlarının Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin yetkili organlarında ve üye düzeyinde aktif roller almalarını pekiştirecek politikalar izlenmelidir.

KAYNAKÇA

Abromovitz, M. (1983) "Everyone is on Welfare: The Role of Redistribution in Social

Policy Revisited", *Social Work*, 28 (6) 440-445.

Berberoğlu, G. (1990) "Kadın Yöneticiler: İş Hayatındaki Yeri ve Sorunları", *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12 (1).

Boulding, Kenneth E. (1967) "The Boundaries of *Social Policy*", *Social Work*, 12 (1) 3-11.

Compton, B.R. ve Galaway B (1979) *Social Work Processes*, The Dorsey Press, Homewood, Illinois.

Connaway, R.S ve Gentry M.E. (1988) *Social Work Practice*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Cowger, D. C. (1998) "Clientelism and Clientification: Impediments to Strengths Based Social Work Practice", *Journal of Sociology and Social Welfare*, 25 (1) 25-37.

Demir, G. (1991) "Değişik Meslek Dallarında Çalışan Kadınlar Arasında Yapılmış Bir Araştırma (Malatya Örneği) (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

Dolgoft, R. L. (1981) "Clinicians as Policymakers", *Social Casework: The Journal of Contemporary Social Work*, 62 (5) 284-292.

Esin, A. (1981) "Yöneticilerde Stres", *Boğaziçi Üniversitesi Dergisi*, 8 (9).

Figueira, Mc D.,J. (1993) "Policy Practice: The Neglected Side Of Social Work Interventions", *Social Work*, 38 (2) 179-188.

Gilbert, N. ve Specht H. (1974) *Dimensions of Social Welfare Policy*, Prentice Hall, Inc. Englewood Cliffs, New Jersey.

Humphreys, N.A. ve LAKE D. S. (1993) "Integrating Policy and Practice: The Contribution of Clinical Social Work", *Smith College Studies in Social Work*, 63 (2) 177-185.

Jansson, Bruce S. (1984) *Theory and Practice of Social Welfare Policy: Analysis, Processes, and Current Issues*, Wadsworth Publishing Company, Belmont, California.

Jansson, Bruce S. (1990) *Social Welfare Policy: From Theory to Practice*. Wadsworth Publishing Company, Belmont, California.

Kut, S. (1988) *Sosyal Hizmet Mesleği, Nitelikleri, Temel, Unsurları, Müdahale Yöntemleri*, Ankara.

Meenaghan, M. T. (1986) "Macro Practice: Current Trends and Issues", *Encyclopedia of Social Work*, 18th edition, National Association of Social Workers, Silver Spring.

Meenaghan, M. T. ve Gruber M. (1986) "Social Policy and Clinical Social Work Education: Clinicians as Social Policy Practitioners", *Journal of Social Work Education*, 2 38-45.

Perlman, H. H. (1974) "Believing and Doing: Values in Social Work Education", *Social Casework*, 57 381-390.

Pur, N. (1992) "Türkiye'de Kadın İşgücü ve Sorunları", *Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını.

Schorr, A. (1985) "Professional Practice as Policy", *Social Service Review*, 59 (2) 178-196.

Sermabeikian, P. (1993) "Our Clients, Ourselves: The Spiritual Perspective and Social Work Practice", *Social Work*, 39 (2) 178-183.

Skidmore, R. ve Thackeray M. (1982) *Introduction to Social Work*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Specht, H. (1968) "Casework Practice and Social Policy Formulation", *Social Work*, 13 1 4-12.

The Social Work Dictionary. (1987) National Association of Social Workers Silver Spring, Maryland.

Wyers, N. L. (1991) "Policy- Practice in Social Work : Models and Issues", *Journal of Social Work Education*, 27 (3) 241-250.

TOPLUM VE SOSYAL HİZMET DERGİSİ YAZIM KURALLARI

Genel Kurallar

- Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisinde, sosyal hizmet alanında bilimsel çalışmalar Türkçe ya da bir yabancı dilde yayınlanır.
- Dergide derleme makaleler, araştırma makaleleri, doktora tezi özetleri, bildiriler (sunulan yer belirtilmek kaydıyla), yayın değerlendirme ve tartışma yazıları, editöre mektuplar, örnek olaylar yer alır.
- Dergiye gönderilen yazıların daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış olması ve yayın için başka bir yere başvurulmamış olması gerekir.
- Dergide ayrımcılık içeren yazılar yayınlanmaz.
- Dergiye gönderilen yazılar yayınlanmasa bile iade edilmez.
- Dergide yayınlanan yazılarda ifade edilen görüşler yazarlarına aittir.
- Bu dergide TUBA ve TÜBİTAK'ın yayın etiğine uygun yazılar yayınlanır.

Yazım ve Sunum Kuralları

- Metin, içinde şekiller ve çizelgeler varsa 20, yoksa 15 sayfayı geçmemelidir.
- Metin, kenarlardan yeterli boşluk (soldan 3.5, sağdan 3, üstten ve alttan 3'er cm.) bırakılarak, A4 boyutunda beyaz kağıdın tek yüzüne 1.5 aralıkla bilgisayarla Arial 11 punto kullanılarak yazılmalıdır.
- Metin blok (sağa sola dayalı), satırbaşı verilmeden ve paragraflar arasında satır boşluğu bırakmadan, otomatik olarak, altı nokta boşluk bırakılarak hazırlanmalıdır.
- Metin biri yazarın/yazarların adlarının ve iletişim bilgilerinin bulunduğu, diğer üçü isimsiz olmak üzere dört kopya halinde yollanmalıdır. Ayrıca, metnin yazar adı/adları bulunan ve bulunmayan elektronik kopyaları bir diskete kaydedilerek verilmelidir. Disketin üzerine, kullanılan bilgisayar programı ve sürüm numarası yazılmalıdır. Metin, hakem kurulunun bir değişiklik önerisiyle kabul edilirse en son durumu içeren diskette birlikte tekrar teslim edilir. Metin, bilgisayar ortamında, Microsoft Word'un Ofis 98 veya 2000 sürümleri tercih edilerek yazılmalıdır.
- Yazının bölümleri şu sıraya uygun olmalıdır: Sola dayalı, alt alta, Türkçe ve yabancı dilde başlık, yazar adı ve soyadı, yazarın, varsa ünvanı ve çalıştığı kurum, Türkçe özet, anahtar sözcükler, yabancı dilde özet, yabancı dilde anahtar sözcükler, metin ve kaynakça (yararlanılan kaynaklar).
- Çizelge içermeyen bütün görüntüler (fotoğraf, çizim, harita vs.) şekil olarak adlandırılmalıdır. Bütün çizelgeler ve şekiller, ayrı ayrı, Çizelge:

1 ya da Şekil: 1, düzeni içinde sıralanmalıdır.

- Çizimler bilgisayardan çıkarılmadı ise beyaz aydınlatıcı kağıt üzerinde çini mürekkebi ile çizilmelidir. Fotokopiler kesinlikle kabul edilmez. Fotoğraflar siyah/beyaz, net ve parlak fotoğraf kağıdına basılmış olmalıdır. Renkli fotoğraflar ve fotokopiye çekilmiş fotoğraflar kabul edilmez. Ayrıca, her bir şeklin metin içinde gireceği yer açık bir biçimde gösterilmelidir.
- Çizelge ve şekillerin eni 14 boyu 20 cm' den büyük ya da eni 8 cm' den küçük olmamalıdır.
- Yabancı dilde yazılan özetler İngilizce, Almanca ya da Fransızca dillerinden birinde olmalıdır. Türkçe ve yabancı dildeki özetler ortalama 100'er sözcüğü geçmemelidir.
- Satır sonlarında sözcükler kesinlikle hecelerine bölünmemelidir.
- Kaynakça Bağlacı ve Dipnot Düzeni Kuralları
- Kaynakça bağlacı, kaynağı metin içinde belirtmek için aşağıdaki örnekler çerçevesinde kullanılır:
- Tek yazarlı bir yazıdan alıntı yapılmışsa: (Korkut, 1999: 26)
- İki yazarlı bir yazıdan alıntı yapılmışsa: (Korkut ve Terim, 1999: 42)
- Üç ve daha fazla yazarı olan bir yazıdan alıntı yapılmışsa: (Korkut ve diğ., 1999: 22). Ancak atıfta bulunulan kaynağın tüm yazarları yazının kaynakça bölümünde mutlaka yer almalıdır.
- Aynı konuda birden fazla yazıdan alıntı yapılmışsa: (Korkut, 1999: 26; Korkut ve Terim, 1999: 42; Korkut ve diğ., 2000: 22)
- Metinde bir açıklama yapmak gerekiyorsa ilgili yere (*) simgesi konarak, açıklama aynı sayfanın altına 10 punto Times New Roman karakteri ile yazılır.

Kaynakça Düzeni Kuralları

- Yararlanılan kaynaklar Kaynakça bölümünde yazarların soyadlarına göre abecesel düzende sıralandırılmalı ve aşağıdaki örneklerle göre düzenlenmelidir:

Kitap

- Kelly, L. (1988) *Surviving Sexual Violence*, Cambridge, Polity.

Kitap Bölümü

- Fletcher, C. (1993) "An agenda for practitioner research", Broad, B. ve Fletcher, C. (ed) *Practitioner Social Work Research in Action*, London, Whiting and Birch.

Tek Yazarlı Makale

- Wilson, K. (1996) "Children and Literature", *British Journal of Social Work*, 26 (1) 17-36.

İki Yazarlı Makale

- Wilson, K. ve Ridler A. (1998) "Children and Internet", *British Journal of Social Work*, 28 (1) 13-35.

Üç ve Daha Fazla Yazarlı Makale

- Karen, K., Miller, A., Johnson, C., Jane, B., Ridley, A. (1998) "Social Work and Mental Health", *Social Work*, 28 (1) 13-35.

MANUSCRIPT GUIDELINES FOR THE JOURNAL OF SOCIETY AND SOCIAL WORK

General Rules

- The Journal of Society and Social Work publishes scientific studies in the field of social work either in Turkish or in a foreign language.
- The Journal includes review articles, research articles, PhD dissertation abstracts, paper presentations (provided that the venue of the presentation is stated), articles on publication reviews and discussions, letters to the editor, and case studies.
- The manuscripts which have been published elsewhere or which are presently under review by another journal or press will not be considered for publication.
- The manuscripts which include discrimination of any kind will not be published.
- The manuscripts submitted to the Journal are not returned, even if they are not published.
- Authors are responsible for the opinions expressed in their works.
- The manuscripts which comply with the publication ethics of TUBA and TUBITAK are published in this journal.

Manuscript Submission

- The text of the manuscript should not exceed 15 pages. The manuscripts which include figures and tables are allowed a maximum of 20 pages.
- The manuscript should be prepared in Arial 11 point type, 1.5 spaced, with margins (3.5 cm on the left, 3 cm on the right, and 3 cm at both the top and bottom of the page), and printed on one side of A4 paper only.
- The manuscript should be prepared in block style, omitting paragraph indents and blank lines between paragraphs.
- The manuscript should be sent in four copies, one having the name(s) and address(es) of author(s) and the other three not carrying that identifying information, along with a floppy disk on which two copies of the manuscript, one having the name(s) of author(s) and the other not containing any name, are stored. The computer program and the version number used in the preparation of the manuscript should be written on the floppy disk. If the reviewers accept the manuscript recommending some changes in it, the manuscript is resubmitted accompanied by a floppy disk on which the latest form of the manuscript is stored. The manuscript should be preferably prepared in Microsoft Office Word 98 or 2000.
- Sections of the manuscript should be in the following order: on separate lines and aligned left, heading in Turkish and in a foreign language; author's name(s); author's title, if any, and institution; abstract in Turkish; key words in Turkish; abstract in a foreign language; key words in a foreign language; text; and references.

- All the images which do not have tables (photographs, drawings, maps, etc.) should be referred to as figures. All tables and figures should be ordered as Table 1 or Figure 1.
- If the drawings have not been printed out from a computer, they should be drawn in Indian ink on tracing paper. Photocopies are by no means accepted. Only black and white photographs printed on clear and glossy photographic paper should be used. Neither color nor photocopied photographs are accepted. In addition, where to place the figures in the text should be indicated clearly.
- Tables and figures should be between 8 and 14 cm in width; they should not exceed 20 cm in length.
- Abstracts in a foreign language should be preferably written in English, German or French. Abstracts in Turkish or in a foreign language should not contain more than 100 words.
- Words should never be broken at the end of a line.

Rules for In-Text Citations and Footnotes

- The below examples should be followed when using in-text citations:
- If a work by a single author is cited: (Korkut, 1999: 26)
- If a work by two authors is cited: (Korkut and Terim, 1999: 42)
- If a work by three or more authors is cited: (Korkut, et al., 2000: 22)
- If two or more works related to the same subject are cited: (Korkut, 1999: 26; Korkut and Terim, 1999: 42; Korkut et al., 2000: 22)
- If it is necessary to give an explanation, the point in the text where the explanation is needed is indicated by "asterisk" (*), and the explanatory note is written as a footnote in Times New Roman 10 point type.

Rules for References

- In the references section the sources used should be listed alphabetically and documented as shown in the following examples.

A Book

- Kelly, L. (1988) *Surviving Sexual Violence*, Cambridge, Polity.

A Book Chapter

- Fletcher, C. (1993) "An Agenda for Practitioner Research", Broad, B. And Fletcher, C. (ed.) *Practitioner Social Work Research in Action*, London, Whiting and Birch.

An Article by a Single Author

- Wilson, K. (1996) "Children and Literature", *British Journal of Social Work*, 26 (1) 17-36.

An Article by Two Authors

- Wilson, K. and Ridler A. (1998) "Children and Internet", *British Journal of Social Work*, 28 (1) 13-35.

An Article by Three or More Authors

- Karen, K., Miller, A., Johnson, C., Jane, B., Ridley, A. (1998) "Social Work and Mental Health", *Social Work*, 28 (1) 13-35.